

Висновки та рекомендації. За результатами дослідження літературних джерел та досліджень розроблено схему, яка відображає перспективи та напрямки використання білоквміщуючої сировини птахопереробної галузі, яка демонструє основні підходи і способи переробки такої сировини, у тому числі на харчові цілі, сформульовано переваги і основні технологічні рішення по його використанню.

Список використаних джерел:

1. Доповідь ООН: Голод у світі зростає. 690 мільйонів людей голодували в 2019 році, а криза COVID-19 може збільшити цей показник ще на 130 мільйонів. (2021), *ua.koshachek.com* (n.d.). Retrieved from <https://ua.koshachek.com/articles/dopovid-oon-golod-u-svitovomu-masshtabi.html>.

2. Burdo, O., Povarova, N., & Melnyk, L. (2019). Кінетика та енергетика зневоднення м'яса птиці в умовах вакууму та мікрохвильового поля. *Food Science and Technology*, 12(4). <https://doi.org/10.15673/fst.v12i4.1218>.

3. Поварова, Н., Мельник, Л., & Гулієва, А. (2019). Використання комплексу тваринних та рослинних білків в технології цільном'язових виробів з яловичини. *Scientific Works*, 83(2), 57- 64. <https://doi.org/10.15673/swonaft.v2i83.1529>.

УДК: 330.35.59

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Погорєлова О. В., канд. екон. наук, професор
e-mail: pogorelovaolena30@gmail.com

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

У стратегіях продовольчої безпеки пострадянських країн встановлено різні пріоритети – деякі країни більше концентруються на «самозабезпеченості», тоді як інші приділяють більше уваги фінансовій та технічній підтримці виробників, якості продуктів харчування, сприянню експорту та вдосконаленню інфраструктури. Проте порівняно мало уваги приділяється стратегіям, спрямованим на пропаганду збалансованого та здорового раціону харчування, які містять фрукти та овочі, щоб сприятиме зменшенню ризику надмірної ваги, ожиріння та супутніх захворювань, таких як серцево-судинні хвороби та діабет. Проте, як наголошувалося раніше, проблеми продовольчої нестабільності в пострадянських країнах змістилися від забезпеченості калоріями до якісного раціону харчування, і, швидше за все, розвиватимуться у цьому напрямку. Тому важливо, щоб національні або регіональні політики, стратегії та програми були більш переконливо націлені на якість споживаних продуктів харчування та харчові звички, як на найнагальніші проблеми, що стоять перед країнами.

За дослідженнями ФАО, Україна входить до групи країн «потрійний тягар» – недостатнє харчування, дефіцит поживних мікроелементів та переїдання. Виходячи із позитивних практик реалізації стратегій в різних пострадянських країнах та зважаючи на ті проблеми, які необхідно вирішити Україні у сфері формування продовольчого потенціалу, доцільно застосовувати наступні заходи

політики у сфері харчування: зміна вмісту продуктів харчування; фіскальні заходи; освіта з питань харчування; безпека харчових продуктів; маркування поживності продукції; політика надання продовольчої допомоги (рис. 1).

Зміна вмісту продуктів харчування	<ul style="list-style-type: none"> • Харчові напівфабрикати швидкого приготування можуть містити небезпечні для здоров'я рівні таких харчових речовин, як сіль, транс-та насичені жири та цукор. Незважаючи на корисність інформації про поживну цінність, що вказується на етикетці, її не достатньо для того, щоб споживач зміг розібратися в харчовому складі продукту в цілому.
Фіскальні заходи	<ul style="list-style-type: none"> • Незважаючи на те, що фінансові наслідки податкових заходів носять регресивний характер (тобто в пропорційно більший мірі зачіпають незаможні верстви населення), корисний ефект для здоров'я носить прогресивний характер, іншими словами, він найбільш позитивно відбивається на незаможних, оскільки групи з низьким рівнем доходу більшою мірою реагують на цінові зміни, а їх початковий рівень споживання гірший. Крім того, хоча помірні рівні оподаткування мають лише незначний вплив на раціон або на здоров'я, вони можуть стати для урядів країн джерелом значних доходів.
Освіта з питань харчування	<ul style="list-style-type: none"> • Основна мета освіти з питань харчування полягає в інформуванні людей про те, що є здоровим збалансованим раціоном, а також про те, як поліпшити власне харчування та спосіб життя. У різних країнах ЄС поширені просвітницькі заходи, орієнтовані шкільну аудиторію; дорослі на робочих місцях поки що такими просвітницькими програмами не охоплені, але це може змінитися в майбутньому.
Безпека харчових продуктів	<ul style="list-style-type: none"> • Україна у 2015 році в рамках зусиль щодо вдосконалення системи контролю за безпекою харчових продуктів заснувала Єдине відомство з контролю за безпекою харчових продуктів. Передача відповідних повноважень новому відомству займає деякий час, протягом якого стара і нова системи функціонують паралельно, компенсуючи брак потенціалу у новій структурі. По завершенні перехідного періоду Єдине відомство може сприяти зниженню бюрократичної фрагментації, але лише за наявності достатнього фінансування та політичної волі.
Маркування поживності продукції	<ul style="list-style-type: none"> • Маркування повинне надавати повне інформування споживачів про поживний склад харчових продуктів, вказувати відомості про збагачення продукту (джерелами йоду, заліза, вітамінів тощо). Будь-які форми маркування повинні супроводжуватися просвітницькою роботою та соціальним маркетингом.
Політика надання продовольчої допомоги	<ul style="list-style-type: none"> • Програми надання продовольчої допомоги можуть передбачати надання талонів або субсидування продуктів харчування, а також продовольчі та грошові трансферти. Талони на придбання продовольства, призначені для вразливих груп населення, насамперед вагітних жінок, молодих матерів та дітей.

Рис. 1. Стратегічні напрями у сфері формування продовольчого потенціалу щодо вирішення проблеми «потрійного тягара»

Джерело: систематизовано та узагальнено за даними ФАО [1-4]

Невдачі у скороченні масштабів голоду у світі тісно пов'язані з наростанням конфліктів та насильства в окремих точках планети. За останні десять років різко збільшилася кількість конфліктів, вони набули складнішого характеру і важко піддаються врегулюванню. У країнах, охоплених конфліктами, велика частка дітей, які живуть за умов відсутності продовольчої безпеки та достатнього харчування. Ще тривожна ситуація склалася в країнах, порушених затяжним кризою, де ослабли інститути. Подолання конфліктів вимагатиме реалізації міжсекторальних стратегій у галузі гуманітарної допомоги, розвитку та миру, які дозволять не лише задовольнити нагальні потреби, а й забезпечити необхідні інвестиції у нарощування стійкості до зовнішніх впливів, побудову міцного миру та забезпечення продовольчої безпеки та харчування для всіх.

За двадцять років (1996-2016 роки) зросла як частота, так і інтенсивність екстремальних кліматичних явищ. Як наслідок, більше країн стали вразливими до ризиків відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування. Для країн, у яких сільськогосподарське виробництво, продовольчі системи та джерела засобів для існування чутливі до мінливості клімату та екстремальних кліматичних явищ, найбільшою мірою зростають ризики відсутності продовольчої безпеки та неповноцінного харчування.

Мінливість клімату та екстремальні кліматичні явища впливають на сільське господарство та виробництво продовольства. Це означає, що, ймовірно, будуть порушені всі вимірювання продовольчої безпеки та харчування, включаючи наявність, доступність, використання та стабільність. Це підтверджується і взаємозв'язком мінливості клімату та кліматичних екстремумів із показниками продовольчої безпеки та харчування.

Просування різноманітності раціону харчування та диверсифікації виробництва продовольства. Різноманітність раціону харчування заслуговує на підвищену увагу майже у всіх пострадянських країнах, де дефіцит поживних елементів, а також надмірна вага та ожиріння є серйозною проблемою. У країнах із низьким та середнім рівнем доходів можна багато чого досягти шляхом диверсифікації внутрішнього сільськогосподарського виробництва. Це особливо стосується виробництва овочів, фруктів та продукції тваринництва, оскільки ці продукти є ключовими інгредієнтами у збалансованому раціоні забезпечення населення живильними елементами на належному рівні. Стратегії розвитку сільськогосподарського сектора, в яких стимулюється диверсифікація сільського господарства, мають потенціал для підвищення якості харчування.

Активне навчання правилам правильного харчування. Головна мета навчання полягає в інформуванні людей про те, що є здоровим, збалансованим раціоном, а також про те, як можна поліпшити свій раціон і стиль життя. В усіх країнах ЄС поширені освітні заходи, що передбачають навчання правилам правильного харчування, починаючи з дітей молодшого шкільного віку. У більшості пострадянських країн, що не входять до ЄС, такі практики відсутні, хоча в більшості країн існують певні елементи навчання дітей правильному харчуванню. Таке навчання є життєво важливим для усвідомленого вибору і має бути обов'язковим компонентом програм шкільного навчання у всіх

країнах. Також слід розвивати споживчу політику та впроваджувати належне маркування із зазначенням поживної цінності продуктів, що дозволяє споживачам приймати свідомі рішення.

Кампанії з інформування населення про здоровий спосіб життя. Поряд із навчанням правильного харчування у школах, кампанії з інформування населення про здоровий спосіб життя є найбільш поширеним типом цілеспрямованих дій, що проводяться у країнах з високим рівнем доходів для пропаганди здорового харчування. Оскільки у країнах із середнім і низьким рівнем доходів більш гостро стоять проблеми надмірної ваги та ожиріння, а також супутніх захворювань, цим країнам необхідно приймати стратегії боротьби саме з такими проблемами. Особливою цільовою групою навчання мають бути матері дітей молодшого віку, яких слід знайомити з правильним раціоном харчування у допологовий та післяпологовий період, а також з особливостями правильного харчування сім'ї.

Встановлені напрями політики неодноразово підтвердили свою ефективність у справі зміцнення продовольчої безпеки у регіоні. Незважаючи на те, що сільськогосподарська політика та соціальний захист також сприяють зміцненню продовольчої безпеки, з аналізу результатів зусиль зі скорочення масштабів злиднів та вирішення різних аспектів проблеми неповноцінного харчування слід, що саме такі заходи, як врегулювання конфліктів, стимулювання загальноекономічного зростання та адресні зусилля в області харчування, дали найефективніші результати у пострадянських країнах у частині, що стосується зміцнення продовольчої безпеки.

Список використаних джерел:

1. FAO. 2015. *Publication Regional Overview of Food Security Europe and Central Asia. Focus on healthy and balanced nutrition.* Budapest. 23 pp. ISBN 978-92-5-108788-6. <https://www.fao.org/publications/rofi-euca/>.
2. FAO. 2016. *Publication Regional Overview of Food Security Europe and Central Asia. The changing state of food security.* Budapest. 60 pp. ISBN 978-92-5-409659-5. <https://www.fao.org/publications/rofi-euca/>.
3. FAO. 2018. *Publication Regional Overview of Food Security and Nutrition in Europe and Central Asia 2018.* Budapest. 124 pp. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. <https://www.fao.org/documents/card/en/c/CA2703EN>.
4. FAO. 2019. *Structural transformations of agriculture for improved food security, nutrition and environment. Regional Overview of Food Security and Nutrition in Europe and Central Asia 2019.* Budapest. 116 pp. <https://www.fao.org/publications/card/ru/c/CA7153EN>.